

**Ομιλία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φλωρίνης, Πρεσπών και
Εορδαίας κ. Ειρηναίου στη Σχολή Γονέων Φλώρινας με θέμα:**

«Η απόσταση ανάμεσα στον γονιό και στο παιδί»

Αγαπητοί μου γονείς και αγαπητοί μου εκπαιδευτικοί,

Πριν από κάθε σκέψη και πριν από κάθε λόγο θέλω να σας ευχαριστήσω από καρδιάς για την παρουσία σας. Σε μια εποχή που η κούραση περισσεύει, που οι υποχρεώσεις πολλαπλασιάζονται και που η αγωνία για το αύριο βαραίνει τις ψυχές, το να αφήνει κανείς το σπίτι του για να έρθει σε μια συνάντηση που αφορά την οικογένεια και τα παιδιά είναι πράξη αγάπης και ευθύνης. Και μόνο η παρουσία σας απόψε είναι ένα μήνυμα ελπίδας. Η Σχολή Γονέων που πραγματοποιείται με την πρωτοβουλία της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Φλώρινας έχει ήδη δώσει καρπούς.

Οι προηγούμενες συναντήσεις έδειξαν με τον πιο καθαρό τρόπο το μεγάλο ενδιαφέρον της τοπικής μας κοινωνίας. Γονείς και εκπαιδευτικοί δήλωσαν με τη συμμετοχή τους ότι δεν παραιτούνται από τον αγώνα για τα παιδιά. Και αυτό από μόνο του είναι παρηγοριά και δύναμη. Συναντώ καθημερινά την αγωνία των γονέων. Συναντώ μητέρες που προσεύχονται

σιωπηλά για τα παιδιά τους. Συναντώ πατέρες που παλεύουν να σταθούν όρθιοι μέσα στις δυσκολίες χωρίς να δείχνουν τον φόβο τους. Συναντώ νέους που χαμογελούν προς τα έξω, ενώ μέσα τους παλεύουν με ερωτήματα, ανασφάλειες και μοναξιά. Συναντώ εκπαιδευτικούς που δεν περιορίζονται στη μετάδοση γνώσεων, αλλά σηκώνουν και το βάρος της ψυχής των παιδιών. Δεν ήρθα σήμερα εδώ για να μοιράσω ευθύνες και κατηγορίες. Δεν ήρθα για να φορτώσω κανέναν με ενοχές. Ήρθα για να σταθούμε όλοι μαζί μπροστά σε μια πραγματικότητα που πονά, αλλά και να θυμηθούμε ότι όσο υπάρχει αγάπη, τίποτα δεν είναι οριστικά χαμένο¹.

Η Εκκλησία δεν στέκεται απέναντι από την οικογένεια. Στέκεται δίπλα της. Πονά μαζί της. Προσεύχεται μαζί της. Αγωνιά μαζί της. Επιτρέψτε μου να το πω από την αρχή με απλότητα και αλήθεια. Το πιο δύσκολο πράγμα στη ζωή δεν είναι να μεγαλώσεις ένα παιδί. Το πιο δύσκολο είναι να μείνεις κοντά στην καρδιά του όσο αυτό μεγαλώνει². Να μη χαθείς μέσα στην καθημερινότητα. Να μη χαθείς μέσα στην κόπωση. Να μη χαθείς μέσα στον φόβο και στην αγωνία. Και γι' αυτό απόψε θα μιλήσουμε για κάτι που όλοι λίγο ή πολύ έχουμε νιώσει.

Το θέμα μας είναι: «Η απόσταση ανάμεσα στον γονιό και στο παιδί». Όχι η απόσταση των υποχρεώσεων. Όχι η απόσταση των ωραρίων. Αλλά η απόσταση των καρδιών. Στο πρώτο μέρος θα δούμε πώς γεννιέται αυτή η απόσταση. Στο δεύτερο μέρος πώς μικραίνει και πώς γεφυρώνεται. Και στο τρίτο μέρος θα καταλήξουμε όλοι μαζί σε έναν κοινό δρόμο ελπίδας μέσα απο μία έρευνα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Πώς γεννιέται η απόσταση ανάμεσα στον γονιό και στο παιδί Η απόσταση ανάμεσα στον γονιό και στο παιδί δεν γεννιέται ποτέ με θόρυβο. Δεν έρχεται ξαφνικά με ένα μεγάλο γεγονός. Τις περισσότερες φορές έρχεται αθόρυβα. Σαν σκιά που απλώνεται σιγά σιγά μέσα στο σπίτι. Φωλιάζει στις μικρές σιωπές. Στις κουβέντες που αναβλήθηκαν. Στα βλέμματα που δεν συναντήθηκαν. Στις αγκαλιές που έμειναν για αργότερα και το αργότερα δεν ήρθε ποτέ. Στην αρχή δεν έχει κραυγές. Έχει μικρές αλλαγές. Ένα παιδί που μιλά λιγότερο. Μια απάντηση που γίνεται μονολεκτική. Ένα βλέμμα που αποφεύγει. Μια πόρτα που κλείνει λίγο πιο συχνά. Ένα κινητό που γίνεται σιγά σιγά καταφύγιο. Και ο γονιός πολλές φορές το ερμηνεύει απλά. Λέει μέσα του μεγαλώνει, θα περάσει, είναι η ηλικία. Κι όμως, μέσα σε αυτή τη φαινομενική ηρεμία η καρδιά

του παιδιού παλεύει με ερωτήματα που δεν ξέρει πώς να ονομάσει. Παλεύει με φόβους που δεν ξέρει πώς να εκφράσει. Παλεύει με αγωνίες που δεν ξέρει αν θα γίνουν κατανοητές.

Ο Θεός βλέπει την καρδιά εκεί που ο άνθρωπος βλέπει μόνο το φαινόμενο³. Εμείς βλέπουμε συμπεριφορές. Ο Θεός βλέπει αγωνία. Εμείς βλέπουμε αντίδραση. Ο Θεός βλέπει φόβο. Εμείς βλέπουμε απόσταση. Ο Θεός βλέπει μια ψυχή που δυσκολεύεται να μιλήσει. Πολλές φορές το παιδί δεν απομακρύνεται γιατί δεν αγαπά. Απομακρύνεται γιατί φοβάται. Φοβάται μήπως πει κάτι λάθος. Μήπως απογοητεύσει. Μήπως πληγώσει. Μήπως δεν γίνει κατανοητό. Και τότε προτιμά τη σιωπή. Όχι γιατί δεν έχει ανάγκη τον γονιό. Αλλά γιατί φοβάται τη στιγμή της συνάντησης⁴. Ένας από τους βαθύτερους λόγους που γεννιέται η απόσταση είναι ο έλεγχος.

Όταν το παιδί νιώθει ότι κάθε του βήμα παρακολουθείται. Κάθε του σκέψη αξιολογείται. Κάθε του λάθος καταγράφεται. Τότε η ψυχή κουράζεται. Δεν θέλει να μιλήσει γιατί ξέρει ότι θα ακολουθήσει έλεγχος. Δεν θέλει να ανοιχτεί γιατί φοβάται ότι θα ακολουθήσει επίκριση. Και σιγά σιγά η καρδιά κλείνει. «Η ήπια απάντηση καταπραΰνει τον θυμό, ενώ ο σκληρός λόγος ξεσηκώνει οργή»⁵. Ένας δεύτερος μεγάλος λόγος είναι η σύγκριση. Το παιδί συγκρίνεται με τον αδελφό του, με τον συμμαθητή του, με το παιδί της διπλανής οικογένειας. Και αρχίζει να γεννιέται μέσα του η αίσθηση ότι δεν είναι αρκετό. Ότι πάντα κάποιος άλλος είναι καλύτερος. Η σύγκριση σκοτώνει αργά και σταθερά την αυτοεκτίμηση. «Μην εξοργίζετε τα παιδιά σας, αλλά να τα ανατρέφετε με παιδεία και νουθεσία Κυρίου»⁶.

Κάνει το παιδί να πιστεύει ότι αξίζει μόνο όταν πετυχαίνει και όχι επειδή απλώς υπάρχει. Και έτσι γεννιέται μια άλλη μορφή απόστασης. Όχι εξωτερική. Εσωτερική. Το παιδί είναι σωματικά στο σπίτι, αλλά η καρδιά του είναι αλλού. Ένας τρίτος σοβαρός λόγος είναι η κόπωση των γονιών. Ζούμε σε δύσκολες εποχές. Με πίεση, με αγωνία, με οικονομική ανασφάλεια, με εξάντληση. Όταν ο γονιός κουραστεί βαθιά, αρχίζει χωρίς να το θέλει να κλείνεται. Να μην έχει χώρο μέσα του. Και το παιδί το νιώθει αυτό⁷. Όχι γιατί ο γονιός δεν το αγαπά, αλλά γιατί η ψυχή έχει φτάσει στα όριά της. Το σπίτι τότε κινδυνεύει να γίνει τόπος διαμονής και όχι κοινωνίας. Τόπος ύπνου και όχι επικοινωνίας. Τόπος επιβίωσης και όχι σχέσης. Και το παιδί αρχίζει να νιώθει μόνο ακόμη κι αν ζει μέσα σε

οικογένεια. Γιατί η μοναξιά δεν είναι απουσία ανθρώπων. Η μοναξιά είναι απουσία καρδιάς.

Όταν το παιδί μεγαλώνει σε κλίμα έντασης, μαθαίνει είτε να φωνάζει είτε να σωπαίνει. Και ο λόγος του Χριστού μας τονίζει με καθαρότητα να μη φέρνουμε τα παιδιά σε απόγνωση. Η απόγνωση είναι πιο βαριά από τον θυμό. Γιατί ο θυμός φωνάζει, ενώ η απόγνωση σωπαίνει. Έτσι, αγαπητοί μου, η απόσταση δεν γεννιέται από κακία. Γεννιέται από φόβο. Από σύγκριση. Από κόπωση. Από λόγια που πληγώνουν. Από σιωπές που συσσωρεύονται. Από αγάπη που δεν βρίσκει τρόπο να εκφραστεί. Και όσο αυτή η απόσταση δεν αναγνωρίζεται, τόσο ριζώνει. Όσο δεν φωτίζεται, τόσο βαθιάει. Και όσο βαθιάει, τόσο δυσκολεύει η γέφυρα της επιστροφής. Γι' αυτό το πρώτο και πιο μεγάλο βήμα δεν είναι να κρίνουμε. Είναι να δούμε. Να καταλάβουμε. Να αναγνωρίσουμε ότι κάπου εδώ αρχίζει ο πόνος της απόστασης.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Πώς μικραίνει και πώς γεφυρώνεται η απόσταση ανάμεσα στον γονιό και στο παιδί. Αφού είδαμε με ειλικρίνεια πώς γεννιέται η απόσταση, τώρα ερχόμαστε στο πιο παρηγορητικό και πιο ελπιδοφόρο σημείο της ομιλίας μας, πώς αυτή η απόσταση μπορεί να μικραίνει και πώς μπορεί να γεφυρώνεται. Γιατί η αγάπη δεν είναι μόνο να διαπιστώνεις τον πόνο. Είναι και να ανοίγεις δρόμο θεραπείας. Δεν είναι μόνο να αναγνωρίζεις την πληγή. Είναι και να απλώνεις χέρι επανένωσης. Και εδώ χρειάζεται να το πούμε από την αρχή με καθαρότητα. Η απόσταση δεν γεφυρώνεται με εντολές. Δεν γεφυρώνεται με απειλές. Δεν γεφυρώνεται με πίεση.

Γεφυρώνεται με στάση ζωής.

1. Η ηρεμία ως πρώτη γέφυρα. Το πρώτο υλικό με το οποίο χτίζεται η γέφυρα της επιστροφής είναι η ηρεμία. Η ήρεμη παρουσία του γονιού γίνεται το πιο ασφαλές καταφύγιο για το παιδί⁸. Όταν ο γονιός μιλά με ηρεμία, ακόμη κι αν έχει αγωνία μέσα του, το παιδί δεν νιώθει απειλή. Νιώθει ασφάλεια. Και η ασφάλεια είναι το έδαφος μέσα στο οποίο μπορεί πάλι να φυτρώσει η εμπιστοσύνη. Πολλές φορές ο γονιός νομίζει ότι πρέπει να έχει αμέσως απαντήσεις. Να δώσει λύσεις. Να διορθώσει. Να κατευθύνει. Όμως τις περισσότερες φορές το παιδί δεν ζητά λύσεις. Ζητά χώρο. Ζητά να το ακούσουν χωρίς να το διορθώσουν αμέσως. Ζητά να σταθεί μπροστά στον γονιό του χωρίς να φοβάται τι θα ακολουθήσει.

2. Ο χρόνος και η υπομονή ως δεύτερη γέφυρα. Η δεύτερη μεγάλη γέφυρα είναι ο χρόνος. Η καρδιά δεν ανοίγει με βιασύνη. Ανοίγει με υπομονή. Το παιδί χρειάζεται χρόνο για να ωριμάσει μέσα του ο λόγος. Χρειάζεται χρόνο για να μετατραπεί ο φόβος σε εμπιστοσύνη. Και ο γονιός χρειάζεται υπομονή για να μη βιάσει αυτή τη διαδικασία⁹. Πολλές φορές η απόσταση μεγαλώνει όχι επειδή το παιδί απομακρύνεται, αλλά επειδή ο γονιός αγωνιά υπερβολικά και πιέζει. Η καλή πρόθεση όταν συνοδεύεται από βιασύνη γίνεται βάρος. Η υπομονή δεν είναι αδυναμία. Είναι δύναμη εσωτερική. Είναι πίστη ότι ο διάλογος θα έρθει στην ώρα του.

3. Η αγάπη που δεν ελέγχει αλλά στηρίζει. Ο τρίτος μεγάλος πυλώνας της γέφυρας είναι η αγάπη που δεν ελέγχει. Η αγάπη που δεν παρακολουθεί. Η αγάπη που δεν ανακρίνει. Η αγάπη που στέκεται δίπλα και όχι από πάνω. Το παιδί δεν θέλει έναν γονιό επιθεωρητή. Θέλει έναν γονιό με παρουσία. Έναν άνθρωπο που να μπορεί να πει. Είμαι εδώ ακόμη κι όταν δυσκολεύεσαι. Είμαι εδώ ακόμη κι όταν κάνεις λάθη¹⁰. Το παιδί συχνά δοκιμάζει τα όρια όχι για να απορρίψει, αλλά για να βεβαιωθεί ότι δεν θα απορριφθεί.

4. Το κλίμα του σπιτιού ως καθοριστικός παράγοντας. Το τέταρτο στοιχείο που γεφυρώνει την απόσταση είναι το κλίμα μέσα στο σπίτι. Το παιδί δεν διαμορφώνεται μόνο από τις συμβουλές. Διαμορφώνεται κυρίως από την ατμόσφαιρα. Όταν στο σπίτι υπάρχει ειρήνη, το παιδί μαθαίνει ειρήνη. Όταν στο σπίτι υπάρχει ένταση, το παιδί μαθαίνει άμυνα. Όταν στο σπίτι υπάρχει εμπιστοσύνη, το παιδί μαθαίνει θάρρος. Όταν στο σπίτι υπάρχει φόβος, το παιδί μαθαίνει απόσυρση¹¹. Το παιδί δεν έχει ανάγκη από τέλειους γονείς. Έχει ανάγκη από αληθινούς γονείς. Από γονείς που κάνουν λάθη αλλά τα αναγνωρίζουν. Από γονείς που πέφτουν αλλά ξανασηκώνονται.

5. Οι μικρές καθημερινές πράξεις. Η γέφυρα δεν χτίζεται με μεγάλες ομιλίες. Χτίζεται με μικρές σταθερές πράξεις. Ένα ποτήρι νερό. Ένα άγγιγμα στον ώμο. Ένα βλέμμα σιωπηλό. Ένα μήνυμα φροντίδας. Ένα χαμόγελο χωρίς ερωτήσεις. Αυτά είναι τα υλικά της γέφυρας¹². Όχι τα μεγάλα λόγια, αλλά οι μικρές καθημερινές αποδείξεις της παρουσίας. Το παιδί μπορεί να ξεχάσει τι του είπαμε. Δεν ξεχνά πώς το κάναμε να νιώσει.

6. Η συγγνώμη ως δύναμη επανένωσης. Ένα ακόμη συγκλονιστικό εργαλείο γεφύρωσης είναι η συγγνώμη. Όταν ο γονιός ζητά συγγνώμη από το παιδί του, η ψυχή του παιδιού συγκλονίζεται. Γιατί βλέπει μπροστά του έναν άνθρωπο. Όχι μια εξουσία. Η συγγνώμη δεν γκρεμίζει το κύρος του γονιού. Το καθαρίζει¹³. Το κάνει φωτεινό. Το κάνει ανθρώπινο.

7. Η προσευχή ως αόρατη γέφυρα. Η έβδομη και πιο βαθιά γέφυρα είναι η προσευχή. Η προσευχή δεν αλλάζει πρώτα το παιδί. Αλλάζει πρώτα τον γονιό. Τον κάνει πιο ήρεμο. Πιο υπομονετικό. Πιο ταπεινό. Και αυτή η αλλαγή περνά σιωπηλά και στο παιδί¹⁴. Η προσευχή είναι ο πιο διακριτικός τρόπος να μιλήσει κανείς στην ψυχή του παιδιού του χωρίς να βρίσκεται μπροστά του.

8. Η ελπίδα ως τελική στάση ζωής. Το τελευταίο και πιο καθοριστικό στοιχείο είναι η ελπίδα. Η ελπίδα ότι τίποτα δεν έχει τελειώσει. Η ελπίδα ότι η γέφυρα μπορεί να χτιστεί ακόμη κι αν γκρεμίστηκαν πολλά. Η ελπίδα μας είναι ότι ο Χριστός εργάζεται εκεί όπου εμείς δεν φτάνουμε. Άλλωστε μας το λέει και η Αγία Γραφή: «Όποιος πιστεύει σε Αυτόν δεν πρόκειται ποτέ να ντροπιαστεί»¹⁵. Όταν ο γονιός κρατά την ελπίδα ζωντανή, το παιδί βρίσκει χώρο να επιστρέψει.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ιστορία της γέφυρας και η τελική κατακλείδα. Αφού περπατήσαμε μαζί τον δρόμο του πόνου της απόστασης. Αφού αναζητήσαμε με ελπίδα τους τρόπους με τους οποίους αυτή η απόσταση μπορεί να γεφυρωθεί, ήρθε η ώρα να σταθούμε μπροστά σε μια αληθινή ιστορία της ζωής. Όχι από την περιοχή μας. Όχι από πρόσωπα που μπορούν να ταυτοποιηθούν, αλλά μέσα από μια έρευνα γονέων και εφήβων που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο πανεπιστημιακής μελέτης για τη συναισθηματική απόσταση και την επανασύνδεση μέσα στην οικογένεια.

Σε μια από τις καταγραφές της έρευνας, μια μητέρα περιέγραφε τη σχέση της με τον δεκαπεντάχρονο γιο της. Μέχρι τα δώδεκα όλα κυλούσαν φυσιολογικά. Υπήρχαν κουβέντες. Υπήρχαν γέλια. Στα δεκατρία άρχισε κάτι να αλλάζει. Ο γιος άρχισε να αποσύρεται. Να κλείνεται στο δωμάτιό του. Να αποφεύγει το βλέμμα. Να απαντά μονολεκτικά. Να περνά ώρες μπροστά σε μια οθόνη. Η μητέρα ανησυχούσε. Ρωτούσε. Πίεζε. Θύμωνε. Έκλαιγε. Προσπαθούσε με κάθε τρόπο να “σώσει” το παιδί. Και όσο

περισσότερο προσπαθούσε. Τόσο περισσότερο εκείνος απομακρυνόταν. Σε κάποια στιγμή της έρευνας η μητέρα ομολόγησε: «Νόμιζα ότι τον χάνω. Ζούσα στο ίδιο σπίτι αλλά τον ένιωθα ξένο». Σε μια συνάντηση με σύμβουλο οικογένειας ειπώθηκε κάτι απλό: «Σταμάτα να τον πιέζεις να μιλήσει. Αλλά μην σταματήσεις να του δείχνεις ότι είσαι εκεί». Και τότε εκείνη άλλαξε κάτι μικρό αλλά καθοριστικό. Κάθε βράδυ πριν κοιμηθεί. Χωρίς να μιλά. Χωρίς να ρωτά. Χωρίς να ελέγχει. Άφηνε έξω από την πόρτα του ένα ποτήρι νερό και ένα χαρτάκι. Πάνω στο χαρτάκι έγραφε μόνο: «Είμαι εδώ». Τίποτε άλλο.

Το έκανε αυτό επί δεκαεννέα συνεχόμενες ημέρες. Την εικοστή ημέρα, ο γιος άνοιξε την πόρτα μόνος του. Στάθηκε στο κατώφλι. Και είπε: «Δεν ήξερα πώς να σου μιλήσω. Φοβόμουν ότι θα σε στενοχωρήσω. Ότι θα θυμώσεις». Και τότε άρχισε να κλαίει. Η μητέρα δεν είπε τίποτε. Τον αγκάλιασε. Και αργότερα κατέθεσε στην έρευνα: «Δεν άνοιξε την καρδιά του επειδή του μίλησα. Άνοιξε επειδή έπαψα να τον πιέζω και έμεινα δίπλα του». Αυτό είναι η γέφυρα. Όχι οι εξηγήσεις. Η παρουσία του γονέα. Αγαπητοί μου γονείς και αγαπητοί μου εκπαιδευτικοί, Φτάνοντας στο τέλος αυτής της συνάντησης, είναι καλό να συγκεντρώσουμε μέσα μας όσα αναφέραμε σήμερα, όχι ως θεωρία, αλλά ως δρόμο καρδιάς και πράξης: Πρώτον, είδαμε πώς γεννιέται η απόσταση ανάμεσα στον γονιό και στο παιδί.

Είδαμε ότι δεν γεννιέται από κακία, ούτε από έλλειψη αγάπης. Γεννιέται μέσα στον φόβο, στη σύγκριση, στην κόπωση, στις σιωπές που συσσωρεύονται, στις λέξεις που πληγώνουν άθελά μας. Καταλάβαμε ότι πολλές φορές το παιδί δεν απομακρύνεται επειδή δεν αγαπά, αλλά επειδή φοβάται να μιλήσει. Και αυτό από μόνο του είναι μια μεγάλη αποκάλυψη για την καρδιά μας. Δεύτερον, είδαμε πώς αυτή η απόσταση μπορεί να μικραίνει και πώς μπορεί να γεφυρώνεται. Όχι με πίεση, όχι με έλεγχο, όχι με απειλές. Αλλά με ηρεμία, με χρόνο, με υπομονή, με αγάπη που δεν ελέγχει αλλά στηρίζει, με κλίμα ειρήνης στο σπίτι, με μικρές καθημερινές πράξεις παρουσίας, με συγγνώμη που ελευθερώνει, με προσευχή που εργάζεται σιωπηλά και με ελπίδα που δεν παραιτείται. Και στο τρίτο μέρος, μέσα από μια καταγεγραμμένη ιστορία ζωής, τονίσαμε ότι η γέφυρα της επιστροφής δεν χτίζεται με λόγια, αλλά με παρουσία. Με ένα ποτήρι νερό. Με ένα χαρτί έξω από μια πόρτα. Με ένα «είμαι εδώ» που δεν πιέζει, αλλά περιμένει. Και αυτό είναι ίσως το πιο δυνατό μήνυμα όλης της αποψινής μας πορείας.

Αγαπητοί μου,

Η απόσταση ανάμεσα στον γονιό και στο παιδί δεν είναι στίγμα. Είναι ανθρώπινη πληγή. Και κάθε πληγή μπορεί να γιατρευτεί, όχι με βιασύνη, αλλά με αγάπη. Όχι με φοβέρα, αλλά με εμπιστοσύνη. Όχι με έλεγχο, αλλά με παρουσία. Αν κάποιος από εσάς απόψε φύγετε με έναν κόμπο στην καρδιά, να ξέρετε ότι αυτός ο κόμπος δεν είναι καταδίκη. Είναι ξύπνημα. Αν κάποιος φύγετε με πόνο, ο πόνος αυτός δεν είναι τέλος. Είναι αρχή. Αν κάποιος φύγετε με ελπίδα, τότε απόψε κάτι βαθύ και αληθινό συνέβη.

Η Εκκλησία δεν υπόσχεται εύκολους δρόμους. Υπόσχεται όμως συνοδοιπορία. Υπόσχεται προσευχή. Υπόσχεται ότι κανείς δεν είναι μόνος του στον αγώνα της οικογένειας. Και αν από όλα όσα ειπώθηκαν απόψε μείνει μόνο ένα μέσα στην καρδιά σας, ας μείνει αυτό: Η γέφυρα προς το παιδί δεν χτίζεται με λόγια. Χτίζεται με μικρές καθημερινές πράξεις αγάπης. Αυτό σας το λέω ως πνευματικός σας πατέρας με πολύ αγάπη για τον αγώνα που κάνετε κάθε μέρα. Σας ευχαριστώ από καρδιάς για τον χρόνο και για την προσοχή σας. Ο Χριστός να ευλογεί τις οικογένειές σας και να σκεπάζει τα παιδιά μας με φως, ειρήνη και ελπίδα. Με το καλό τα Χριστούγεννα!

† Ο Μητροπολίτης Φλωρίνης Πρεσπών και Εορδαίας Ειρηναίος

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

[1] Argyriou, E., Bakoyannis, G., & Tantaros, S. Parenting styles and trait emotional intelligence in adolescence, *Scandinavian Journal of Psychology*.

[2] Darling, N., & Steinberg, L. Parenting style as context An integrative model, *Psychological Bulletin*.

[3] University of Oxford, Department of Education Parental comparison and adolescent self esteem.

[4] Vasiou, A. et al. Children socio emotional adjustment and family communication, *International Journal of Social Pediatrics*.

[5] Παρ. 15.1

[6] Εφ. 6.4

[7] European Commission Joint Research Centre Family life and emotional well being in Europe.

[8] Patton, M. Q. Qualitative Research and Evaluation Methods, University of Michigan.

[9] Steinberg, L. Adolescence, McGraw Hill, Temple University.

[10] Baumrind, D. The influence of parenting style on adolescent competence, University of California.

[11] Maccoby, E., & Martin, J. Socialization in the context of the family, Stanford University.

[12] UNICEF Greece Family bonds and emotional security in adolescents.

[13] Rogers, C. On Becoming a Person, University of Wisconsin.

[14] Romanian Institute for Family Studies Prayer and parental emotional resilience.

[15] Ρωμ. 10.11